

Lise Öğrencilerinin Analitik Düşünme Becerilerinin Yaşam Becerilerini Yordama Düzeyi

Filiz BAYIN¹, Nihal TUNCA-GÜÇLÜ² ve Senar ALKIN-ŞAHİN³

Öz

Bu çalışma, lise öğrencilerinin analitik düşünme becerileri ile yaşam becerileri arasındaki yordamsal ilişkileri belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma, ilişkisel tarama modelinde yordamsal bir araştırmadır. Araştırmanın çalışma evrenini, 2022-2023 öğretim yılında, Kütahya ilinin Gediz ilçesinde öğrenim gören 565 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, Ocak ve Park (2020) tarafından geliştirilen "Analitik Düşünme Ölçeği" ve Kutsal ve Nazlı (2021) tarafından geliştirilen "Yaşam Becerileri Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda lise öğrencilerinin analitik düşünme becerilerinin tümünün birlikte, kariyer planlama, kişilerarası iletişim ve kendini tanıma becerilerindeki toplam varyansın yaklaşık %20'sini açıkladığı belirlenmiştir. Ayrıca analitik düşünme becerilerinin tümünün yaşam becerilerinden en çok sorumluluk becerisindeki toplam varyansı (%29) açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Analitik düşünme becerisi, yaşam becerileri, lise

The Level of High School Students' Analytical Thinking Skills Predicting Their Life Skills

Abstract

In this study, it was aimed to determine the procedural relationships between high school students' analytical thinking skills and life skills. The research was a predictive study in relational survey model. The study population of the research consists of 565 high school students studying in Gediz district of Kütahya province in the 2022-2023 academic year. The data of the research were collected using the "Analytical Thinking Scale" developed by Ocak and Park (2020) and the "Life Skills Scale" developed by Holy and Nazlı (2021). Multiple regression analysis was used in the analysis of research data. As a result of the research, it was determined that high school students' analytical thinking skills together explained approximately 20% of the total variance in career planning, interpersonal communication and self-knowledge skills. In addition, it was concluded that all analytical thinking skills explained the total variance in responsibility skills the most (29%) among life skills.

Keywords: Self, Self Esteem, Stress, Coping with Stress, Stress Management

Atıf İçin / Please Cite As:

Bayın, F., Tunca-Güçlü, N. ve Alkin-Şahin, S. (2025). Lise öğrencilerinin analitik düşünme becerilerinin yaşam becerilerini yordama düzeyi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14 (2), 542-554. doi:10.33206/mjss.1487345

Geliş Tarihi / Received Date: 21.05.2024

Kabul Tarihi / Accepted Date: 06.01.2025

¹ Yüksek Lisans - Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, filiz.bayin@hotmail.com,

 ORCID: 0009-0005-2819-2387

² Prof. Dr. - Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, nihal.tunca@dpu.edu.tr,

 ORCID: 0000-0002-8512-7478

³ Prof. Dr. - Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, senar.alkin@dpu.edu.tr,

 ORCID: 0000-0001-6644-8682

Giriş

Ocak ve Park' a göre (2020) günümüz eğitim anlayışında öğrenciler tüm yönleriyle ele alınmaktadır. Söz konusu eğitim anlayışı, analitik düşünme becerisi gibi zihinsel beceriler başta olmak üzere öğrencilerin yaşam becerilerini en üst seviyelere çıkarmaya odaklanmaktadır. Bu araştırma, lise  ğrencilerinin analitik düşünme beceri düzeylerinin yaşam becerilerinde ne kadar etkili olduğu üzerine yapılandırılmıştır.

Lise  ğrencilerinin Yaşam Becerileri

Dünya  lkelerinin son yıllarda odak haline getirdiği kavramlardan biri olan yaşam becerileri, bireylerin yaşamları boyunca karşılaştıkları sorunlarla başa çıkabilme, uyum sağlayıcı doğru davranışları sergileyebilme becerisi olarak tanımlanmıştır (Dünya Sağlık  rg t  [DSÖ], 1997). Yaşam becerileri bireylerin yaşamlarının her anında ve her yerde gereksinim duyacakları becerilerdir (şimşek, 2019). Özellikle yaşamlarının ilerleyen yıllarında karşılaşabilecekleri problemlere karşı hazırlıklı olmaları açısından gençlere bu becerilerin kazandırılması gerekmektedir (Kutsal ve Nazlı, 2021). Okullar yaşam becerilerinin sistemli ve bilinçli bir şekilde öğretilbileceği en uygun ortamlardan biridir (Akyeampong, 2014). Lise  ğrencilerinin yaşam becerilerini edinebilmeleri, hem ilk gençlik döneminde karşılaşılan akademik ve sosyal problemlerle başa çıkabilmek hem de gelecek hayatlarını sağlıklı mutlu geçirebilmek için onlara büyük fayda sağlayacaktır (Erduran-Avcı ve Korur, 2022).

Konu ile ilgili alan yazın incelendiğinde yaşam becerilerinin kültürler ve toplumlar arasında farklılık gösterdiği, sayılarının oldukça fazla olduğu görülmektedir (DSÖ, 2000). Yaşam becerileriyle ilgili kesin bir liste oluşmamasına rağmen uluslararası kuruluşlar bu konuda tüm toplumlara rehberlik edecek becerileri řu şekilde belirtmiştir. Dünya Sağlık  rg t  1993 yılında yaşam becerilerini ilk etapta bilgi, beceri ve tutumlar şeklinde üç alanda yapılandırmış daha sonra 1997 yılında kültürlere temel oluşturacak bireylerin yaşam kalitesini arttıracak 10 temel beceriyi problem c zme, karar verme, empati kurma, problem c zme, öz farkındalık, stresle ve duygularla başa çıkabilme, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, iletişim becerileri, kişiler arası iletişim becerileri şeklinde tanımlamıştır. OECD ise 2009 yılında eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim becerileri, problem c zme, etkin karar verebilme, girişimcilik, teknoloji okuryazarlığı ve araştırma yapabilmeyi yaşam becerileri olarak belirlemiştir.

Dünya  lkelerinin teknoloji ve bilimdeki gelişmeleri takip edebilme ve kaliteli bireyler yetiştirme çabası her geçen gün eğitimde yaşam becerilerinin önemini arttırmaktadır (Taşcı, 2021). Bu önemle yola çıkan her ülke, problem c zebilme, eleştirel ve yaratıcı düşünebilme, doğru karar verebilme, sorunlarla başa çıkabilme, duyguları yönetebilme, sağlıklı iletişim kurabilme ve analitik düşünebilme gibi birçok yaşam becerisini kendi eğitim programlarına dahil etmişlerdir (Cronin vd., 2021). Türkiye' de de yaşam becerileri eğitiminin önemi kabul edilmekte, eğitim politikaları arasına dahil edilip  ğretim programlarına çeşitli alt başlıklar halinde yerleştirildiği görülmektedir (Bastık, 2019; Kutsal, 2018; Taşcı, 2021). Öğrencilere yaşam becerileri kazandırmak için yapılan eğitim faaliyetleri okulların eğitim kalitesini arttırmakta, ülke olarak kalkınmaya sebep olmakta ve toplumun yaşam kalitesini olumlu yöne etkilemektedir. Gençleri zorlu yaşam ve çalışma şartlarına hazırlamak için derslerde kazandırılması gereken becerilerin arasında analitik düşünme becerisi önemli bir yer tutar (Thaneerananon, Triampo ve Nokkaew, 2016).

Lise  ğrencilerinin Analitik Düşünme Becerisi

Analitik düşünme karşılaşılan bir konuyu ya da bir problemi bütün halinden parçalara ayırma ve her bir parçayı anlama, c z mlleme amacıyla sergilenen düşünme biçimi şeklinde tanımlanmıştır (Güneş, 2012). Diğer bir deyişle analitik düşünme konunun temalara ayrılıp her bir temanın konuyla ve birbirleriyle olan bağlantısını incelemektir (Robbins, 2011). Analitik düşünme becerisi, konuyla ilgili bilgi ve düşünceleri yorumlayabilme, bilgiler arasında benzerlik ve farklılık sınıflandırmaları yapabilmek, bilgiler arası ilişkiyi kurabilme ve varsayım geliştirebilme becerileri içermektedir (Prawita ve Prayitno, 2019). Başka bir açıdan bakıldığında dikkat etme, hafızayı kullanma, karşılaştırma, varsayımlarda bulunma ve çıkarım yapma etkinliklerinin yapıldığı bilişsel bir beceri olarak ifade edilmektedir ( elik vd., 2015).

Bugün eğitim anlayışında öğrencilere bütüncül yaklaşım gösterilmekte ve başta zihinsel beceriler olmak üzere tüm becerilerin olabilecek en üst seviyeye çıkarılmasına odaklanılmaktadır (Ocak ve Park, 2020). Son yıllarda eğitimdeki gelişmelerle beraber öğrencilerden yeteneklerini kullanmaları yönünde yüksek performans göstermeleri ve analitik düşünme gibi zihinsel becerilere sahip olmaları beklenmektedir (Sebet i ve Aksu, 2014). Yapılan araştırmalar üst düzey düşünme becerilerinin doğuştan olmadığını ve geliştirilmeleri gerektiğini ifade eder (Mayarni ve Nopiyantri, 2021). Öğrencilerin ilgi alanlarıyla ilgili incelemeler yapmaları, bir problemi sorgulamaları ve c z m n  basamaklandırmaları, kitap okumaları,

zeka oyunları oynamaları ve karar verirken ayrıntılı düşünceleri analitik düşünme becerilerinin gelişmesine büyük katkı sağlamaktadır (Anılan ve Gezer, 2020). Bu sayede yeteneklerini en üst seviyede kullanabilecek doğru ve özgün kararlar alabileceklerdir analitik düşünme becerisine sahip öğrenciler problemle ilgili varsayımlarda bulunabilir çözümü için uygun adımlar atıp doğru sonuçlara daha rahat ulaşabilirler. Bu öğrencilerin doğal olarak akademik yönden daha başarılı oldukları görülmektedir (Theabthueng, Khamsong ve Worapun, 2022). Öğrencilerin analitik düşünme beceri düzeyleri okullardaki eğitimin kalite ölçüsü olarak görülmekte ve ülke çapında kalkınmaya, kaliteli bir toplum oluşmasına sebep gösterilmektedir (Thaneerananon vd., 2016). Analitik düşünme becerilerini kullanabilmek öğrencilerin hem günlük yaşamlarını kolaylaştırmakta hem de geleceklerinde daha karmaşık olayların çözümü için onları donanımlı kılmaktadır (Aksu ve Eser, 2020).

Analitik Düşünme Becerileri ile Yaşam Becerileri Arasındaki İlişki

Bu araştırma, lise öğrencilerinin analitik düşünme becerileri ile yaşam becerileri arasında yordamsal ilişkiler olduğu hipotezi üzerine yapılandırılmıştır. Analitik düşünme becerileri ile yaşam becerileri arasındaki ilişkinin kuramsal bakış açısıyla gerekçeleri şöyle ifade edilebilir. Yaşam becerileriyle ilgili birçok yaklaşım olmakla beraber Dünya Sağlık Örgütü yaşam becerilerini bireylerin karşılaştıkları sorunlarla başa çıkabilme ve uygun olumlu davranışları sergileyebilme becerisi olarak tanımlamaktadır ve bu becerileri problem çözme, eleştirel düşünme, analitik düşünme, sağlıklı iletişim gibi farklı başlıklarla sınıflandırmaktadır. Analitik düşünme, bireylerin günlük hayatlarında karşılaştıkları sorunları yönetirken ve etkili çözümler üretirken kullandığı becerilerdendir (Parlar, 2016). Analitik düşünen bireylerin farklı açılardan bakabilme, olayları sınıflandırma, karşılaştırma, çözüm odaklı düşünebilme, hatalarda sebep sonuç ilişkisi kurabilme gibi özellikler göstermesi, sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürebilmeleriyle oldukça ilişkilidir (Emekli, 2021; Korkmaz, 2019). Dolayısıyla bireylerin analitik düşünme becerisinin, yaşam becerilerini ne ölçüde etkilediği önem arz etmektedir.

Eğitim en temel hedeflerinden biri öğrencilere üst düzey düşünme becerileri kazandırmaktır. Mantıklı düşünebilen, sorgulayan, karşılaştıran, analiz eden bireyler yetiştirme hedefi sadece akademik açıdan başarı elde etmek için değil, öğrencilerin gelecek yaşamlarında kendi ayakları üzerinde durabilen, zorluklar üstesinden gelebilen doğru kararlar alabilen, yaşam becerileriyle donanmış yetişkinler olabilmeleri için de gerekmektedir (Prawita ve Prayitno, 2019; Şimşek, 2019; Taşçı, 2021). Bu sebeple öğrencilerin okullarda analitik düşünme becerileri kazanabilmeleri, onların yaşam becerilerini de etkileyebileceğini düşündürmektedir.

Analitik düşünme becerilerinin yoğun olarak ihtiyaç duyulduğu ve yaş dönemi gereği yaşamla ilgili sorgulamaların, problemlerin arttığı lise döneminde, gençler tüm zamanlardan daha çok analitik düşünmek ve karşılaştıkları, yeni yeni yüzleşmeye başladıkları hayat problemleriyle baş edebilmek için yaşam becerilerini sergilemek durumunda kalırlar (Altınok-Kalkan, 2018). Doğuştan olmayan ve kendiliğinden gelişmeyen bu beceriler (Mayarni ve Nopiyanti, 2021), günlük zamanlarını en çok geçirdikleri okullarda öğrencilere kazandırılmalıdır. Bu bakımdan önemli gelişimsel bir dönemde olan liseli öğrencilerin analitik düşünme becerileri ile yaşam becerileri arasındaki etki düzeyi derinlemesine incelenmelidir (Haowharn ve Ruangsuan, 2018).

Alan yazın incelendiğinde öğrencilerin yaşam beceri düzeylerini ölçmek için eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, empati, öz farkındalık, benlik saygısı, iletişim ve iş birliği, bilgi, teknoloji ve medya okuryazarlığı, duygularla başa çıkma gibi her araştırmada farklı alt beceri başlıklarından oluşan ölçekler geliştirildiği görülmektedir (Cronin vd., 2021; Erawan, 2010; Erduran-Avcı ve Korur, 2022; Kutsal ve Nazlı, 2021; Cronin vd., 2021; Ocak ve Park, 2020; Özmete, 2008). Yaşam becerileriyle ilgili yapılan araştırmalar, spor yapan lise öğrencilerinin yaşam becerilerinin geliştiğini (Düz ve Aslan, 2020), bu becerilerle orantılı olarak öğrencilerde problem davranışların azaldığını (Kutsal ve Nazlı, 2021)), yaşam değerleriyle yaşam becerileri arasında olumlu bir ilişki olduğunu (Tran vd., 2021) ortaya koymaktadır. Ayrıca ilgili öğretmen ve öğretmen adayı görüşlerinin alındığı derinlemesine araştırmalarda yaşam becerilerinin hayatta başarılı mutlu bireyler olabilmeleri için öğrencilere yaşam becerilerinin kazandırılması gerektiği ve bunun en iyi şekilde okulda geliştirilebileceği vurgulanmaktadır (Bastık, 2019). Yapılan araştırmalarda yaşam becerileri eğitiminin önemi ve bu eğitimle ilgili programlar geliştirilmesi gerektiği, ülkelerin eğitim politikalarında geliştirilmiş programların uygulanmasına olanak vermesi üzerinde durulmaktadır (Nagaraju, 2016; Prajapati vd., 2017).

Ancak alan yazında lise öğrencilerinin analitik düşünme becerilerinin yaşam becerilerini yordama düzeyi ile ilgili herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Üst düzey düşünme becerilerinin önemli olduğu

ve yaşam becerilerinin gelişmesinde kritik yaş dönemlerinden biri olan lise döneminin (Akyeampong, 2014) yordamsal düzeyde araştırılması alan yazına büyük ölçüde katkı sağlayacaktır. Bu araştırmanın amacı lise öğrencilerinin analitik düşünme becerileriyle yaşam becerileri arasındaki yordayıcı ilişkileri belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda řu sorulara yanıt aranmaktadır.

- Lise öğrencilerinin analitik düşünme becerileri ne düzeydedir?
- Lise öğrencilerinin yaşam becerileri ne düzeydedir?
- Analitik düşünmeyi oluşturan bilgiyi özümseme, ayrıntılara dikkat etme, bilgiyi çözümleme ve çalışma stratejileri boyutları; kariyer planlama, kişilerarası iletişim, kendini tanıma ve sorumluluk becerilerini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?
- Yaşam becerileri alt boyutlarından hangileri, analitik düşünme becerileri tarafından anlamlı bir şekilde daha fazla yordanmaktadır?

Yöntem

Araştırmanın modeli

Lise öğrencilerinin analitik düşünme becerilerinin, yaşam becerilerini yordama düzeyini belirlemeyi amaçlayan bu çalışma ilişkisel tarama modelinde yordamsal bir araştırmadır. Araştırmada, yaşam becerileri bağımlı değişken (yordanan), analitik düşünme becerileri de bağımsız değişken (yordayıcı) olarak belirlenmiştir.

Evren – Örnekleme

Araştırmanın çalışma evrenini, 2022-2023 öğretim yılında, Kütahya ilinin Gediz ilçesinde öğrenim gören 565 lise öğrencisi oluşturmaktadır. 14 öğrencinin verisi eksik ve özensiz olduğu için; 85 öğrencisinin verisi tek değişkenli uç değer analizi sonucunda (-3 ve +3 z değerlerine sahip öğrencinin yanıtları uç değer olarak kabul edilmiştir); 11 öğrencisinin verisi ise çok değişkenli uç değer analizi (Mahalanobis değerleri .001 ve daha düşük puanlara sahip lise öğrencileri) sonucunda çalışma evreninden çıkarılmıştır. Özensiz ve eksik veriler ile tek ve çok değişkenli uç değerler çalışma evreninden çıkarıldıktan sonra toplam 455 lise öğrenci ile analizler gerçekteştirilmiştir. Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Lise Öğrencilerinin Demografik Özellikleri

Değişken	Düzey	N	%
Cinsiyet	Kadın	191	41.97
	Erkek	264	58.03
Sınıf düzeyi	9. sınıf	124	27.25
	10. sınıf	101	22.19
	11. sınıf	124	27.25
	12. sınıf	106	23.31
Okul türü	Anadolu lisesi	128	28.13
	Fen lisesi	154	33.84
	Meslek lisesi	173	38.03

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan lise öğrencilerinin %41.97’si kadın iken, %58.03’ü erkektir. Öğrencilerin %27.25’i 9. sınıfa, %22.19’u 10. sınıfa, %27.25’i 11. sınıfa, %23.31’i 12. sınıfa devam etmektedir. Öğrencilerin %28.3’ü Anadolu lisesinde, %33.84’ü fen lisesinde, %38.03’ü meslek lisesinde öğrenim görmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, lise öğrencilerinin analitik düşünme becerilerini ve yaşam becerilerini ölçmek amacıyla kullanılan ölçek bilgileri řu şekildedir.

Analitik Düşünme Ölçeği (ADÖ): Ocak ve Park (2020) tarafından geliştirilen Analitik Düşünme Ölçeği, Bilgiyi Özümseme, Ayrıntılara Dikkat Etme, Bilgiyi Çözümleme ve Çalışma Stratejileri olmak üzere dört faktörden oluşan, 24 maddelik, beş derecelendirmeli (1= Uygun değil, 2= Çok az uygun, 3= Kısmen uygun, 4= Çoğunlukla uygun, 5= Tamamen uygun) likert tipinde bir ölçme aracıdır. Bilgiyi Özümseme boyutunun madde sayısı 10 ve boyuta ait Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.87’dir. Ayrıntılara Dikkat Etme boyutunun madde sayısı 6 ve boyuta ait Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .84’tür. Bilgiyi Çözümleme boyutunun madde sayısı dört ve boyuta ait Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .77’dir. Çalışma Stratejileri boyutunun madde sayısı dört ve boyuta ait Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .74 ve

ölçeğin tümüne ait güvenirlik katsayısı 0.91'dir. Bu çalışma kapsamında da incelenen Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları tüm ölçek için .91; Bilgiyi Özümseme boyutu için .82; Ayrıntılara Dikkat Etme boyutu için .78; Bilgiyi Çözümleme boyutu için .70 ve Çalışma Stratejileri boyutu için .77 olarak belirlenmiştir.

Yaşam Becerileri Ölçeği (YBÖ): Kutsal ve Nazlı (2021) tarafından geliştirilen Yaşam Becerileri Ölçeği dört faktörden oluşan 16 maddelik beşli likert (1= Hiçbir zaman, 2= Bazen, 3= Ara sıra, 4= Sık sık, 5= Her zaman) tipinde bir ölçme aracıdır. Ölçeğin Kariyer Planlama boyutunun madde sayısı dört ve boyuta ait Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .70'tir. Kişiler Arası İletişim boyutunun madde sayısı dört ve boyuta ait Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .61'dir. Kendini Tanıma boyutunun madde sayısı dört ve boyuta ait Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .60'tır. Sorumluluk boyutunun madde sayısı 4 ve boyuta ait Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .74'tür. Ölçeğin tümüne ait güvenirlik katsayısı .83'tür. Bu çalışma kapsamında da incelenen Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları tüm ölçek için .83; Kariyer Planlama boyutu için .67; Kişiler Arası İletişim boyutu için .65; Kendini Tanıma boyutu için .57 ve Sorumluluk boyutu için .72 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi aşamasında öncelikle, lise öğrencilerinin "Yaşam Becerileri Ölçeği"ne ve "Analitik Düşünme Becerileri Ölçeği"ne verdiği yanıtlardan elde edilen verilerin normallik sayıltısı çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Yaşam Becerileri Ölçeğinden, Kariyer Planlama, Kişiler arası iletişim, Kendini tanıma ve Sorumluluk boyutlarından alınan toplam puanların Skewnes ve Kurtosis değerleri sırasıyla (-.24; -.22); (-.24; -.88); (-.32; -.36); (-.30; -.57) ve (-.47; .01)'dür. Analitik Düşünme Becerileri Ölçeği'nden, Bilgiyi özümseme, Ayrıntılara dikkat etme, Bilgiyi Çözümleme ve Çalışma stratejisi boyutlarından alınan toplam puanların Skewnes ve Kurtosis değerleri sırasıyla (-.03; -.30); (-.04; -.49); (-.07; -.62) ve (-.05; -.63)'dir. Normal dağılım gösteren ölçümlerde ± 1.0 aralığındaki çarpıklık ve basıklık değerleri mükemmel; ± 2.0 aralığındaki çarpıklık ve basıklık değerleri ise kabul edilebilir sınır olarak değerlendirilmektedir (George ve Mallery, 2001, s. 86). Ayrıca her bir ölçeğin ve alt boyutlarının mod, medyan ve ortalamaları birbirine çok yakındır. Ayrıca çarpıklık ve basıklık değerlerinin standart hataya bölünmesi sonucu elde edilen değerler, $\pm 3,29$ eşik değeri arasında yer almaktadır. Mayers (2013, s. 53) 100'e kadar olan örnekler için $\pm 2,58$ eşik ve 100'den büyük örneklem için $\pm 3,29$ eşik değerinin kullanılması gerektiğini belirtmektedir. Bu değerlere göre, araştırmada kullanılan ölçme araçlarının normallik sayıltısı karşılanmaktadır.

Araştırmada lise öğrencilerinin yaşam becerilerinin ve analitik düşünme becerilerinin belirlenmesi için betimsel istatistikler; analitik düşünme becerileri ölçeği alt boyutlarının yaşam becerileri ölçeğinin toplam puanını ve alt boyutlarının toplam puanlarını ne ölçüde yordadığını belirlemek için çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Öncelikle çoklu regresyon analizinin varsayımları karşılanmaya çalışılmıştır. İlk varsayım bağımlı ve bağımsız değişkenlerin ölçümlerinin aralık ölçeğinde olması gerekliliğidir (Pallant, 2015, s.141). Araştırmada kullanılan her iki ölçme aracı da eşit aralıklı ölçekler olduğundan ilk sayıltı karşılanmıştır. İkinci varsayım olan değişkenlerin normal dağılım göstermesidir. Araştırma kullanılan her iki ölçme aracının toplam puanları ve alt boyutlarının puanları normal dağılım gösterdiği için ikinci varsayım da karşılanmıştır. Üçüncü varsayım bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında doğrusal orta düzeyde ilişki olmasıdır. Bu doğrultuda her iki ölçekten elde edilen ortalama puanlar arasındaki Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı hesaplanarak sonuçlar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Bağımlı (Yordanan) Değişkenler ile Bağımsız (Yordayan) Değişkenler Arasındaki Korelasyon

		Bağımsız Değişkenler				
		ADÖ Toplam	Bilgiyi Özümseme	Ayrıntılara Dikkat etme	Bilgiyi Çözümleme	Çalışma Stratejisi
Bağımlı değişkenler	YBÖ Toplam	.61	.59	.44	.55	.41
	Kariyer planlama	.45	.44	.31	.36	.34
	Kişiler arası iletişim	.43	.43	.29	.42	.29
	Kendini tanıma	.41	.39	.30	.42	.24
	Sorumluluk	.52	.51	.40	.42	.35

Tablo 2 incelendiğinde Yaşam Becerileri Ölçeği toplam puanı ve alt boyutlarının puanları ile Analitik Düşünme Becerileri Ölçeği toplam puanı ve alt boyutlarının puanları arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Böylelikle üçüncü sayıltı da karşılanmıştır. Dördüncü varsayım bağımsız değişkenler arasındaki korelasyonun .80'nin altında olmasıdır. Araştırmada bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon .72 ile .77 arasında değişmektedir. Bu da çoklu doğrusallık sorununun olmadığını

göstermektedir. Beşinci varsayım Varyans Enflasyon Faktörü (VIF değerlerinin 5'in altında olmasıdır. Araştırmada Bilgiyi özümseme için VIF değeri $2,04 < 5$; Ayrıntılara dikkat etme için $1,85 < 5$; Bilgiyi çözümleme için $1,89 < 5$ ve Çalışma stratejisi için $1,54 < 5$ 'dir. Bu değerler bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı olmadığını gösterir. Böylece çoklu regresyon analizinin varsayımları sağlanmıştır.

Bulgular

Yordayıcı ve Yordanan Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Bu bölümde Yaşam Becerileri Ölçeği (yordanan) ve Analitik Düşünme Becerileri Ölçeği'ne (yordayıcı) ilişkin betimsel istatistiklere yer verilmiştir. Tablo 3'te lise öğrencilerinin, yaşam becerilerine ve analitik düşünme becerilerine ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır

Tablo 3. Yordayıcı ve Yordanan Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Ölçek	Boyutlar	N	K	min	max	$\bar{X}$	S	$\bar{X}/K$
YBÖ	Kariyer planlama	455	4	9	20	15.56	2.93	3.89
	Kişiler arası iletişim	455	4	8	20	16.01	2.45	4.00
	Kendini tanıma	455	4	8	20	15.66	2.82	3.91
	Sorumluluk	455	4	8	20	16.15	2.51	4.03
	YBÖ Toplam	455	16	39	80	63.38	7.96	3.96
ADÖ	Bilgiyi özümseme	455	10	25	50	39.26	5.13	3.93
	Ayrıntılara dikkat etme	455	6	11	30	21.69	3.94	3.62
	Bilgiyi Çözümleme	455	4	8	20	15.42	2.65	3.85
	Çalışma stratejisi	455	4	6	20	14.13	3.27	3.53
	ADÖ Toplam	455	24	58	120	90.51	12.36	3.77

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin yaşam becerileri ölçeğinin tamamından aldıkları toplam puanların ve alt boyutlarından aldıkları puanların ortalamalarının 3.89 ile 4.03 arasında; analitik düşünme becerileri ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların ortalamalarının 3.53 ile 3.93 arasında değiştiği görülmektedir. Öğrencilerin her iki ölçek ve alt boyutlardan aldıkları puanların ortalamaları yüksektir. Öğrencilerin yaşam becerilerinden en yüksek puanı aldıkları boyut sorumluluk iken, en düşük puanı aldıkları boyut kendini tanımadır. Analitik düşünme becerilerinden en yüksek puanı aldıkları boyut bilgiyi özümseme iken en düşük puanı aldıkları boyut ise çalışma stratejisidir. Araştırmanın asıl amacı, analitik düşünme becerilerinin yaşam becerilerini yordama düzeyinin belirlenmesidir. Bu amaç için yapılan çoklu regresyon analizlerine ilişkin bulgular Tablo 4, 5, 6 ve 7'de yer almaktadır.

Analitik Düşünme Ölçeği Alt Boyutlarının Kariyer Planlama Becerileri Puanlarını Yordama Gücü

Tablo 4. Kariyer Planlama Becerileri Puanlarının Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Sonuçları

Yordayıcı değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	5.16	.96		5.37	.00		
Bilgiyi özümseme	.18	.03	.32	5.37	.00	.44	.25
Ayrıntılara dikkat etme	-.00	.04	-.00	-.07	.94	.31	-.00
Bilgiyi Çözümleme	.10	.06	.09	1.70	.08	.36	.08
Çalışma stratejisi	.11	.04	.12	2.43	.02	.34	.11
R=0,47 R ² =0,21							
F ₍₄₋₄₅₀₎ =31,48 p= 0,00							

Tablo 4'te öğrencilerin analitik düşünme becerileri alt boyutları (yordayıcı değişken) ile kariyer planlama becerileri (yordanan değişken) arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelenmiştir. Kariyer Planlama becerileri ile Bilgiyi Özümseme ($r=.44$), Ayrıntılara dikkat etme ($r=.31$), Çözümleme ($r=.36$) ve Çalışma stratejisi ($r=.34$) alt boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin kariyer planlama becerileri ile analitik düşünme becerileri arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ($R=.47$, $p=.00$) bir ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin analitik düşünme becerileri tümü birlikte, kariyer planlama becerilerindeki toplam varyansın %21'ini açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayılarına (β) göre öğrencilerin analitik düşünme becerilerinin kariyer planlama becerileri üzerindeki göreceli önem sırası, "bilgiyi özümseme, çalışma stratejisi, bilgiyi çözümleme, ayrıntılara dikkat etmedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde, bilgiyi özümseme ($p=.00$) ve çalışma stratejisi ($p=.02$) boyutlarının kariyer planlama becerilerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre kariyer planlama becerilerinin regresyon eşitliği şöyledir:

$Kariyer Planlama Becerileri = 5.16 + .18 (Bilgiyi Özümlenme) - .00 (Ayrıntılara Dikkat Etme) + .10 (Bilgiyi Çözümleme) + .11 (Çalışma Stratejisi)$

Analitik Düşünme Ölçeği Alt Boyutlarının Kişilerarası İletişim Becerileri Puanlarını Yordama Gücü

Tablo 5. *Kişilerarası İletişim Becerileri Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Sonuçları*

Yordayıcı değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	7.47	.80		9.30	.00		
Bilgiyi özümseme	.13	.02	.27	4.61	.00	.43	.21
Ayrıntılara dikkat etme	-.03	.03	-.04	-.84	.40	.29	-.04
Bilgiyi Çözümleme	.22	.05	.24	4.33	.00	.42	.20
Çalışma stratejisi	.03	.03	.04	.89	.37	.29	.04
R=0,47 R ² =0,22							
F ₍₄₋₄₅₀₎ =31,67 p= 0,00							

Tablo 5'te öğrencilerin analitik düşünme becerileri alt boyutları (yordayıcı değişken) ile kişilerarası iletişim becerileri (yordanan değişken) arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelenmiştir. Kişilerarası iletişim becerileri ile Bilgiyi Özümseme ($r=.43$) ve Bilgiyi çözümleme ($r=.42$) alt boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönde; Ayrıntılara dikkat etme ($r=.29$) ve Çalışma stratejisi ($r=.29$) alt boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin kişilerarası iletişim becerileri ile analitik düşünme becerileri arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ($R=.47$, $p=.00$) bir ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin analitik düşünme becerileri tümü birlikte, kişilerarası iletişim becerilerindeki toplam varyansın %22'sini açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayılarına (β) göre öğrencilerin analitik düşünme becerilerinin kişilerarası iletişim becerileri üzerindeki göreceli önem sırası, "bilgiyi özümseme, bilgiyi çözümleme, ayrıntılara dikkat etme ve çalışma stratejisidir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde, bilgiyi özümseme ($p=.00$) ve bilgiyi çözümleme ($p=.00$) boyutlarının kişilerarası iletişim becerilerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre kişilerarası iletişim becerilerinin regresyon eşitliği şöyledir:

$Kişilerarası İletişim Becerileri = 7.47 + .13 (Bilgiyi Özümlenme) - .03 (Ayrıntılara Dikkat Etme) + .22 (Bilgiyi Çözümleme) + .03 (Çalışma Stratejisi)$

Analitik Düşünme Ölçeği Alt Boyutlarının Kendini Tanıma Becerileri Puanlarını Yordama Gücü

Tablo 6. *Kendini Tanıma Becerileri Puanlarının Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Sonuçları*

Yordayıcı değişkenler	B	Standart Hata	β	T	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	6.34	.93		6.80	.00		
Bilgiyi özümseme	.11	.03	.20	3.42	.00	.39	.16
Ayrıntılara dikkat etme	.01	.04	.02	.43	.66	.30	.02
Bilgiyi Çözümleme	.31	.06	.29	5.17	.00	.42	.24
Çalışma stratejisi	-.03	.04	-.03	-.66	.51	.24	-.03
R=0,45 R ² =0,21 F ₍₄₋₄₅₀₎ =29,25 p= 0,00							

Tablo 6'da öğrencilerin analitik düşünme becerileri alt boyutları (yordayıcı değişken) ile kendini tanıma becerileri (yordanan değişken) arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelenmiştir. Kendini tanıma becerileri ile Bilgiyi çözümleme ($r=.42$), Bilgiyi özümseme ($r=.39$) ve Ayrıntılara dikkat etme alt boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönde; Çalışma stratejisi ($r=.24$) alt boyutunda arasında düşük düzeyde pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin kendini tanıma becerileri ile analitik düşünme becerileri arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ($R=.45$, $p=.00$) bir ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin analitik düşünme becerileri tümü birlikte, kendini tanıma becerilerindeki toplam varyansın %21'ini açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayılarına (β) göre öğrencilerin analitik düşünme becerilerinin kendini tanıma becerileri üzerindeki göreceli önem sırası, "bilgiyi çözümleme, bilgiyi özümseme, çalışma stratejisi ve ayrıntılara dikkat etmedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde, bilgiyi özümseme ($p=.00$) ve bilgiyi çözümleme ($p=.00$) boyutlarının kendini tanıma becerilerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre kendini tanıma becerilerinin regresyon eşitliği şöyledir:

$Kendini Tanıma Becerileri = 6.34 + .11 (Bilgiyi Özümlenme) + .01 (Ayrıntılara Dikkat Etme) + .31 (Bilgiyi Çözümleme) - .03 (Çalışma Stratejisi)$

Analitik Düşünme Ölçeği Alt Boyutlarının Sorumluluk Becerileri Puanlarını Yordama Gücü**Tablo 7. Sorumluluk Becerileri Puanlarının Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Sonuçları**

Yordayıcı değişkenler	B	Standart Hata	β	T	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	5.78	.78		7.37	.00		
Bilgiyi özümseme	.17	.02	.35	6.19	.00	.51	.28
Ayrıntılara dikkat etme	.04	.03	.07	1.40	.16	.40	.0
Bilgiyi Çözümleme	.11	.05	.12	2.26	.02	.42	.11
Çalışma stratejisi	.05	.03	.06	1.33	.18	.35	.06
R=0,54	R ² =0,29	F ₍₄₋₄₅₀₎ =45,21	p= 0,00				

Tablo 7’de öğrencilerin analitik düşünme becerileri alt boyutları (yordayıcı değişken) ile sorumluluk becerileri (yordanan değişken) arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelenmiştir. Sorumluluk becerileri ile Bilgiyi Özümseme ($r=.51$), Bilgiyi çözümleme ($r=.42$), Ayrıntılara dikkat etme ($r=.40$) ve Çalışma stratejisi ($r=.35$) alt boyutları arasında orta düzeyde pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin sorumluluk becerileri ile analitik düşünme becerileri arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ($R=.54$, $p=.00$) bir ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin analitik düşünme becerileri tümü birlikte, sorumluluk becerilerindeki toplam varyansın %29’unu açıklamaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayılarına (β) göre öğrencilerin analitik düşünme becerilerinin sorumluluk becerileri üzerindeki göreceli önem sırası, “bilgiyi özümseme, bilgiyi çözümleme, ayrıntılara dikkat etme ve çalışma stratejisidir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde, bilgiyi özümseme ($p=.00$) ve bilgiyi çözümleme ($p=.02$) boyutlarının sorumluluk becerilerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre sorumluluk becerilerinin regresyon eşitliği şöyledir:

$$\text{Sorumluluk Becerileri} = 5.78 + .17 (\text{Bilgiyi Özümseme}) + .04 (\text{Ayrıntılara Dikkat Etme}) + .11 (\text{Bilgiyi Çözümleme}) + .05 (\text{Çalışma Stratejisi})$$

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmada öncelikle lise öğrencilerinin yaşam becerileri ile analitik düşünme becerileri incelenmiştir. Lise öğrencilerinin yaşam becerilerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin yaşam becerilerinden en yüksek puan aldıkları beceri sorumluluk becerisidir. Bu sonuç doğrultusunda lise öğrencilerinin kendi sorumluluklarını, okuldaki sorumluluklarını, birlikte yaşadıkları kişilere ve topluma karşı sorumluluklarını sıklıkla yerine getirdiği söylenebilir. Ulus (2018) çalışmasında gençlerin yaşam becerilerinin aile yapıları, yaşadıkları bölge şartları, okul türleri ya da sınıf düzeyleri gibi değişkenlerden etkilendiğini açıklamaktadır. Bu açıklama doğrultusunda araştırmada da örneklem grubunun çoğunluğunun kırsal bölgede yaşayan öğrencilerden oluştuğu ve öğrencilerin içinde bulundukları koşullar gereği sorumluluk becerilerinin geliştiği söylenebilir. İlgili alan yazın incelendiğinde Tran ve diğerlerinin (2021), öğrencilerin yaşam beceri düzeylerini belirledikleri çalışmalarında, öğrencilerin yaşam becerilerinin yüksek düzeyde olduğuna ve en yüksek yaşam becerisinin sorumluluk olduğuna ilişkin elde ettikleri sonuç bu araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir. Kesici (2018) lise öğrencilerinin sorumluluk düzeylerini cinsiyet, okul türü ve sınıf düzeyine göre incelediği araştırmasında sorumluluk puan ortalamalarının iyi düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Engin ve Korucuk (2021) öğrencilerin 21.Yüzyıl becerilerini çeşitli değişkenler açısından inceledikleri çalışmalarında, sosyal sorumluluk ve liderlik becerilerinin yüksek düzeyde olduğunu tespit etmişlerdir. Çelik (2021) ise araştırmasında lise öğrencilerinin sınıf düzeyi arttıkça sosyal sorumluluk becerilerinin yükseldiğini tespit etmiştir.

Araştırmada lise öğrencilerinin yaşam becerileri arasında en düşük puan aldıkları beceri kendini tanıma becerisidir. Bu sonuç doğrultusunda lise öğrencilerinin güçlü ve güçsüz yönlerinin, yaşadığı duyguların, neyi yapabildiklerinin, neyi yapamadıklarının, neyi severek yaptıklarının, neyi sevmeyerek yaptıklarının ara sıra farkında oldukları söylenebilir. Alan yazında Ulus’un (2018) ergenlerin yaşam becerileri üzerine yaptığı araştırmada, ergenlerin kendini tanıma becerisini edinme konusunda yaşadıkları zorluklara ilişkin elde ettiği sonuç araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Zeybek’ in (2019) lise öğrencilerinin 21.yüzyıl becerileri kullanım düzeylerini incelediği araştırmasındaki alt boyutlardan biri de otonom becerilerdir. Otonom beceriler öğrencilerin öğrenme süreçlerini sağlıklı bir şekilde yürütebilmeleri için kendilerini tanımalarını gerektiren becerilerdir. Zeybek (2019) çalışmasında 9 ve 10. sınıftan, 11. ve 12. sınıfa doğru sınıf düzeyi arttıkça otonom beceri düzeyi kullanım puanlarının arttığı sonucuna ulaşmıştır. Aksoy (2020) öz farkındalık olarak da ifade edilen kendini tanıma becerisini sosyal duygusal öğrenmenin bir alt boyutu olarak incelediği araştırmasında, lisede okuyan erkek öğrencilerin kendini tanıma beceri düzeyinin kız öğrencilere göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Jain, Kumar ve Khanna (2013)

araştırmalarında, kırsal kesimde yaşayan lise öğrencilerinin öz farkındalık düzeylerinin çok düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Alan yazındaki çalışmaların araştırmanın sonucuyla uyumlu olduğu görülmektedir.

Araştırmada öğrencilerin analitik düşünme becerilerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin analitik düşünme becerilerinden en yüksek puanı aldıkları becerinin bilgiyi özümseme olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç doğrultusunda lise öğrencilerinin çoğunlukla karşılaştıkları problemlerin farkına vardıkları, bilgi eksiklerini araştırarak tamamladıkları, bilginin güvenilirliğini sorguladıkları söylenebilir. Öğrencilerin analitik düşünme becerilerinden en düşük puan aldıkları becerinin çalışma stratejisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç doğrultusunda öğrencilerin bir çalışmaya başlamadan önce çalışma planı yapma, problemi çözmeden önce hangi adımları izlemesi gerektiğini planlama konularında kısmen yeterli oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın sonuçlarıyla ilgili alan yazın çalışmalarında benzerlik gösteren sonuçlara rastlanmıştır. Örneğin Mayarni ve Nopiyanti (2021) lise öğrencilerinin analitik ve eleştirel düşünme becerilerini araştırdıkları çalışmalarında, öğrencilerin analitik düşünme becerilerinin yüksek olduğu ve bu becerilerden strateji ile taktik geliştirmenin ise düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Işıkcı ve Çoklar (2022) yaptıkları araştırmada öğrencilerin analitik düşünme becerilerinin yüksek olduğunu, tablo oluşturma bilgiyi basamaklandırma gibi çalışma stratejilerinin ise orta düzeyde olduğunu belirlemiştir.

Araştırmada yapılan regresyon analizlerinde analitik düşünme becerilerinin alt boyutları ile Kariyer planlama, Kişiler arası iletişim, Kendini tanıma ve Sorumluluk becerileri arasında orta düzeyde pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazındaki ilgili çalışmalar araştırmanın sonucunu desteklemektedir. Örneğin İşmen (2001) araştırmasında duygusal anlamda kendini tanımayı da içeren duygusal zekâ ile problem çözme becerisi arasındaki ilişkiyi incelemiş ve birlikte artış gösteren doğrusal bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Günay ve Çarıkçı (2018) araştırmalarında, analitikliği eleştirel düşünmenin alt boyutu olarak ele almışlar ve öğrencilerin eleştirel düşünme ile kariyer uyum yetenekleri arasındaki anlamlı bir ilişki sonucuna ulaşmışlardır. Wanah ve Jamaluddin (2023) araştırmalarında, lise öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileri ile iletişim becerileri arasında olumlu yönde bir ilişki olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Razm vd. (2021) araştırmalarının sonucunda, liseli kız öğrencilerin ters yüz öğretim ve problem çözme becerileri ile sorumluluk duyguları arasında olumlu yönde bir ilişki olduğunu belirlemişlerdir. Flores vd. (2006) araştırmalarında lise öğrencilerinin kariyer kararı verme öz yeterlikleri, problem çözme değerlendirmeleri ve eğitim hedefleri arasındaki ilişkileri incelemişler ve kariyer kararı verme öz yeterlikleri ile problem çözme değerlendirmeleri arasında olumlu yönde doğrusal bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırmada, analitik düşünme becerilerinin tümü birlikte, kariyer planlama, kişilerarası iletişim ve kendini tanıma becerilerindeki toplam varyansın yaklaşık %20'sini açıkladığı belirlenmiştir. Araştırmada analitik düşünme becerileri tümü birlikte yaşam becerilerinden en çok sorumluluk becerisindeki toplam varyansı (%29) açıkladığı belirlenmiştir. Söz konusu sonuçlarda açıklanan varyans değerleri, Dünya Sağlık Örgütü' nün açıkladığı 10 temel yaşam becerisi ve bu beceri başlıkları altındaki çok sayıdaki beceriler arasında analitik düşünme becerisinin yaşam becerilerinde göz ardı edilemeyecek bir yeri olduğunu göstermektedir.

Araştırmada öğrencilerin analitik düşünme becerilerinin kariyer planlama, kişilerarası iletişim ve sorumluluk becerileri üzerindeki önem sırası incelendiğinde ilk sırada bilgiyi özümseme olduğu görülmektedir. Ayrıca araştırmada analitik düşünme becerilerinden bilgiyi özümseme becerisinin, yaşam becerilerinin tüm alt boyutlarının önemli ve anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu sonucu doğrultusunda, öğrencilerin öğrenme sürecinde bilgiyi özümsemeyi önemsedikleri ve bilgi birikimlerinden kaynaklanan cesaretle kariyer planlamaları yaptıkları düşünülebilir. Bilginin özümsemesinin özgüveni desteklediği, özellikle grup çalışmalarında önemli olan kişilerarası iletişim ve sorumluluk alma becerilerine yönelttiği söylenebilir. Alan yazında da paralel doğrultuda sonuçlar görülmektedir. Örneğin Sefer ve Akfırat (2009) araştırmalarında, yaratıcı drama yöntemini derslerde gerekli bilgilerin özümseme içsel yaşantıya dönüşmesi ve davranışsal dışı vurulması olarak tanımlamış ve bu yöntemle öğrencilerin yaşam becerilerinde olumlu yönde farklılık oluştuğunu belirtmişlerdir. Trujillo-Jenks ve Rosen (2015) araştırmalarında, öğrencilerin derslerde konuyu öğrenme ya da bir problemi çözümüne ulaşmaları için yapılan bilgi alışverişlerinin, münazaraların öğrenmeyi destekledikleri sonucuna ulaşmışlardır. Wafaa (2018) öğrencilerin yaşam becerilerini incelediği araştırmasında yaşam becerilerinin bilgiyi edinebilmeyi geliştirdiğini belirtmiştir.

Araştırmada ulaşılan bir diğerk önemli sonuç kişilerarası iletişim, kendini tanıma ve sorumluluk becerilerinin bilgiyi özümseme becerisi dışındaki bir diğerk anlamlı yordayıcısının bilgiyi çözümleme becerisi olduğudur. Araştırmada, kariyer planlama becerisinin bilgiyi özümseme dışındaki yordayıcısının ise çalışma stratejileri becerisi olduğı sonucuna ulaşılmıştır. Çağın hızla değışen koşullarında üst düzey düşünme becerilerinin artık sadece bilgiyi elde etmede değıl yaşam içinde bir probleme etkili çözüm bulmada, verimli grup çalışmalarında sağıklı iletişim kurmada, bireyin kendini tanıyıp özelliklerini ne zaman ve nerede kullanmaları gerektiğinin bilincine varmada, kendini geliştirmede üstleneceğı sorumlulukları belirlemede önemli yeri bulunmaktadır (Tok & Sevinç, 2010). Eğıtim sistemlerinde içinde kişilerarası iletişim, sorumluluk ve kendini tanıma gibi becerileri de bulunduran sosyal duygusal beceriler, analitik düşünme gibi üst düzey düşünme becerileriyle doğrudan ya da dolaylı olacak şekilde sürekli etkileşim içindedir. Söz konusu becerilerin gelişimi birbirini destekler niteliktedir (MEB, 2021). Duygu ve biliş yüksek düzeyde etkileşim halinde olduğı için sosyal duygusal becerilerin gelişiminde üst düzey düşünme önemli bir rol oynamaktadır (Somuncuoğlu, 2005).

Araştırma sonucunda analitik düşünme becerisinin yaşam becerilerini anlamlı bir şekilde yordadığı belirlenmiştir. Ayrıca analitik düşünme becerilerinin tümünün yaşam becerilerinden en çok sorumluluk becerisindeki toplam varyansı (%29) açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan sonuçlar; analitik düşünme becerisine sahip bireylerin yaşamlarında karşılaşabilecekleri problemlerin üstesinden gelmelerinin ve daha kaliteli bir yaşam sürmelerinin önemine dikkat çekmektedir. Ülkenin geleceğı çocuklar ve gençlerin söz konusu becerileri kazanarak yetişmesi oldukça önemlidir. Dolayısıyla matematik dersi öğretim programlarında öğrencilerin analitik düşünme becerilerini geliştirecek ve bu konuda farkındalıklarını arttıracak etkinliklere yer verilmesi önerilmektedir. Araştırmadan elde edilen veriler lise öğrencileriyle sınırlıdır. Söz konusu çalışmanın farklı sınıf düzeylerinde, farklı örneklem grupları ve ölçme araçlarıyla yapılması alan yazına konuyla ilgili katkı sağılayacak ve genellenebilir bilgilere ulaşmayı kolaylaştıracaktır.

Etik Beyan

"*Lise Öğrencilerinin Analitik Düşünme Becerilerinin Yaşam Becerilerini Yordama Düzeyi*" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Gereklili olan etik kurul izinleri Dumlupınar Üniversitesi Lisansüstü Eğıtim Enstitüsü Müdürlüğü'nün 03.11.2023 tarih ve 240886 sayılı yazısı gereğince 2023/11 nolu toplantısında alınmıştır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Araştırmacılar araştırmaya eşit derecede katkıda bulunmuştur.

Çatışma Beyanı

Yazarların çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Kaynakça

- Aksoy, Ö. N. (2020). Ergenlerin sosyal duygusal öğrenme düzeylerinin incelenmesi. *İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 576-590.
- Aksu, G., ve Eser, M. T. (2020). Development of analytical thinking tendency scale: Validity and reliability study. *İlköğretim Online*, 19(4).
- Akyeampong, K. (2014). Reconceptualised life skills in secondary education in the African context: Lessons learnt from reforms in Ghana. *International Review of Education*, 60(2), 217-234.
- Altınok-Kalkan, S. (2018). *Ortaokul öğrencilerinde yaşam becerileri ve okul güvenliğı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Anılan, H., ve Gezer, B. (2020). Kodlama etkinliklerine ve analitik düşünme becerisine yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğıtim Fakültesi Dergisi*, 4(4), 307-324.
- Bastık, U. (2019). *Hayat bilgisi dersinde yaşam becerilerinin kazandırılmasına yönelik öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Cronin, L., Allen, J., Ellison, P., Marchant, D., Levy, A., ve Harwood, C. (2021). Development and initial validation of the life skills ability scale for higher education students. *Studies in Higher Education*, 46(6), 1011-1024.
- Çelik, H., Gürpınar, C., Başer, N., ve Erdoğan, S. (2015). Öğrencilerin analitik düşünme becerisinin gelişimi üzerine fen bilgisi öğretmenlerinin görüşleri. *Akademik Platform*, 396, 408.
- Çelik, B. S. (2021). *Lise öğrencilerinin 21.Yüzyıl becerilerini algılama düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Biruni Üniversitesi, İstanbul.
- Duz, S., ve Aslan, T. V. (2020). The Effect of Sport on Life Skills in High School Students. *Asian Journal of Education and Training*, 6(2), 161-168.

- Emekli, E. (2021). *Fen bilimlerinde yaşam becerileri eğitimi kılavuzunun fen bilgisi öğretmen adaylarının analitik düşünme becerisine yönelik mesleki bilgilerinin gelişimi üzerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi, Kars.
- Engin, A. O., ve Korucuk, M. (2021). Öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(2), 1081-1119.
- Erawan, P. (2010). Developing life skills scale for high school students through mixed methods research. *European Journal of Scientific Research*, 47(2), 169-186.
- Erduran-Avci, D., ve Korur, F. (2022). Evaluation of the Life Skills of Students in Adolescence: Scale Development and Analysis. *Journal of Science Learning*, 5(2), 226-241.
- Flores, L. Y., Ojeda, L., Huang, Y. P., Gee, D., ve Lee, S. (2006). The relation of acculturation, problem-solving appraisal, and career decision-making self-efficacy to Mexican American high school students' educational goals. *Journal of counseling psychology*, 53(2), 260.
- George, D., ve Mallery, P. (2001). SPSS for Windows. Needham Heights, MA: A Pearson Education.
- Güneş, F. (2012). Öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirme. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (32), 127-146.
- Günay, Ö., ve Çarıkçı, İ. H. (2018). Eleştirel düşünme becerileri ile kariyer uyum yetenekleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 17.UİK özel sayısı, 427-440.
- Haowharn, S., ve Ruangsuan, C. (2018). *The development of virtual learning environment model to fortify life skills for teenage of Thailand* (Doctoral dissertation, Mahasarakham University).
- Işıkcı, D.S. ve Çoklar, A. N. (2022). Lise bilgilerinin toplum 5.0 hakkındaki görüşlerinin analitik düşünme ve akademik azim bağlamında incelenmesi. *Abmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 297-313.
- İşmen, A. E. (2001). Duygusal zeka ve problem çözme. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(13), 111-124.
- Jain, R. B., Kumar, A., ve Khanna, P. (2013). Assessment of self-awareness among rural adolescents: A cross-sectional study. *Indian Journal of Endocrinology and metabolism*, 17(1), 367.
- Kesici, A. (2018). Lise öğrencilerinin sorumluluk düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(3), 965-985.
- Wafaa, M. K. (2018). Life skills and their relationship to the adolescent childrens values. *Alexandria Science Exchange Journal*, 39(April-June), 337-353.
- Korkmaz, Ç. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile yaşam ve 21.Yüzyıl öğrenen beceri düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Kutsal, D. (2018). Yaşam becerileri psikoeğitim programının kız meslek lisesi öğrencilerinin yaşam becerilerine ve problem davranışlarına etkisi.
- Kutsal, D. ve Nazlı, S. (2021). Yaşam becerileri ölçeği-lise formu'nun geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 10(3), 1310-1326.
- Mayarni, M. ve Nopiyanti, E. (2021). Critical and analytical thinking skill in ecology learning: A correlational study. *Journal of Biological Education Indonesia (Jurnal Pendidikan Biologi Indonesia)*, 7(1), 63-70.
- Mayers, A. (2013). Introduction to statistics and SPSS in psychology.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2021). OECD sosyal ve duygusal beceriler araştırması. https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/07170836_No19
- Ocak, G. ve Park, F. (2020). Lise öğrencileri için analitik düşünme ölçeği geliştirme çalışması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 49-68.
- Özmete, E. (2008). Gençlere yönelik yaşam becerileri ölçeğinin geliştirilmesi geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Milli Eğitim*, (177), 253-270.
- Pallant, J. (2015). *SPSS survival manual*. Berkshire: Open University Press.
- Parlar, H. (2016). Sınıf öğretmenlerinin kritik ve analitik düşünme becerilerinin eğilimlerinin incelenmesi: İstanbul Ümraniye örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(29), 45.
- Prajapati, R. K., Sharma, B., ve Sharma, D. (2017). Significance of life skills education. *Contemporary Issues in Education Research*, 10(1), 1-6.
- Prawita, W., ve Prayitno, B. A. (2019). Effectiveness of a Generative Learning-Based Biology Module to Improve the Analytical Thinking Skills of the Students with High and Low Reading Motivation. *International Journal of Instruction*, 12(1), 1459-1476.
- Razm, F., Hafezi, F., Marashian, F. S., Naderi, F., ve Dashtbozorgi, Z. (2021). Effectiveness of flipped teaching and problem-solving methods on problem-solving ability and sense of responsibility among female high school students. *Iranian Journal of Learning & Memory*, 3(12), 31-38.
- Robbins, J. K. (2011). Problem solving, reasoning, and analytical thinking in a classroom environment. *The Behavior Analyst Today*, 12(1), 40-47.
- Sebetci, Ö., ve Aksu, G. (2014). Öğrencilerin mantıksal ve analitik düşünme becerilerinin programlama dilleri başarısına etkisi. *Baş Editör*, 65.
- Sefer, S. R., ve Akfırat, N. (2009). Yaşam becerilerinin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin kullanılması. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 4(8), 99-112.
- Somuncuoğlu, D. (2005). Duygusal zekâ yeterliliklerinin kuramsal çerçevesi ve eğitimdeki rolü. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(11), 269-293.

- şimşek, N. (2019). Yaşam becerileri eğitimi olęeęinin geçerlik güvenirlik alışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(1), 261-270.
- Taşçı, Z. (2021). *Fen bilimleri dersi ğretim programındaki yaşam becerilerinin ders kitapları ve ğretmen uygulamalarındaki yansımaları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Thaneerananon, T., Triampo, W., ve Nokkaew, A. (2016). Development of a Test to Evaluate Students' Analytical Thinking Based on Fact versus Opinion Differentiation. *International Journal of Instruction*, 9(2), 123-138.
- Theabthueng, P., Khamsong, J., ve Worapun, W. (2022). The Development of Grade 8 Student Analytical Thinking and Learning Achievement Using the Integrated Problem-Based Learning and Think-Pair-Share Technique. *Journal of Educational Issues*, 8(1), 420-429.
- Tok, E., ve Sevin, M. (2010). Başarılı zeka kuramına dayalı eğitim uygulamaları. *Electronic Journal of Social Sciences*, 9(32), 63-74.
- Tran, T. L. T., Phan, H. M. T., Nguyen, A. N. T., ve Nguyen, H. D. (2021). Correlations between living values and life skills of secondary school students in Vietnam. *European Journal of Contemporary Education*, 10(1), 148-158.
- Trujillo-Jenks, L. ve Rosen, L. (2015). Fostering student learning through the use of debates. <https://twu-ir.tdl.org/handle/11274/14952>. Date of access: June 2017.
- Ulus, L. (2018). Ergen bireyler için yaşam becerileri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(12), 516-537.
- Ulus, L. (2018). Ergen bireyler için yaşam becerileri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(12), 516-537.
- Wanah, H. N., Jamaluddin, A. B., Zahra, F., Zubaidah, S., ve Arsih, F. (2023). Critical thinking, communication skills and biology learning outcomes: Are they correlated?. In *AIP Conference Proceedings 2569(1)* AIP Publishing LLC.
- World Health Organization (WHO). (1993). Life skills education in schools. Geneva: Division of Mental Health and Prevention of Substance Abuse.
- World Health Organization. (1997). Life skills education for children and adolescents in schools: Introduction and guidelines to facilitate the development and implementation of life skills programmes. Geneva: WHO.
- World Health Organization. (2000). Tobacco-free youth. A life skills primer. Pan American.
- Zeybek, G. (2019). Lise ğrencilerinin 21. yüzyıl ğrenme becerileri kullanım düzeylerinin belirlenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 5(2), 142-156.

EXTENDED ABSTRACT

This study is structured on the hypothesis that there are predictive relationships between high school students' analytical thinking skills and life skills. The reasons for the relationship between analytical thinking skills and life skills from a theoretical perspective can be expressed as follows. Although there are many approaches to life skills, the World Health Organization defines life skills as the ability of individuals to cope with the problems they face and to exhibit appropriate positive behaviors, and classifies these skills under different titles such as problem solving, critical thinking, analytical thinking, and healthy communication. Analytical thinking is one of the skills that individuals use while managing the problems they face in their daily lives and producing effective solutions (Parlar, 2016). The ability of individuals who think analytically to look from different perspectives, classify and compare events, think in a solution-oriented way, and establish cause and effect relationships in errors is highly related to their ability to lead a healthy and happy life (Emekli, 2021; Korkmaz, 2019). Therefore, it is important to what extent individuals' analytical thinking skills affect their life skills. One of the most fundamental goals of education is to provide students with high-level thinking skills. The goal of raising individuals who can think logically, question, compare, and analyze is necessary not only to achieve academic success, but also for students to become adults who can stand on their own feet in their future lives, overcome difficulties, make the right decisions, and are equipped with life skills (Prawita & Prayitno, 2019; şimşek, 2019; Taşçı, 2021). For this reason, students' ability to acquire analytical thinking skills in schools may also affect their life skills. In the high school period, when analytical thinking skills are needed intensively and life-related inquiries and problems increase due to the age period, young people have to think analytically more than any other time and exhibit life skills in order to cope with the life problems they have just started to face (Altınok-Kalkan, 2018). These skills, which are not innate and do not develop spontaneously (Mayarni & Nopiyanti, 2021), should be provided to students in schools where they spend most of their daily time. In this respect, the level of influence between analytical thinking skills and life skills of high school students, who are in an important developmental period, should be examined in depth (Haowharn & Ruangsuwan, 2018). This study, which aims to determine the level of high school students' analytical thinking skills predicting their life skills, is a predictive research in the relational screening model. In the study, life skills were determined as the dependent variable and analytical thinking skills as the independent variable. The study population of the research consists of 565 high school students studying in Gediz district of Kütahya province in the 2022-2023 academic year. After removing sloppy and missing data and univariate and multivariate outliers from the study population, the analyses were conducted with a total of 455 high school students. One of the scales used in the study is the Analytical Thinking Scale. The Analytical

Thinking Scale developed by Ocak and Park (2020) is a 24-item, five-point Likert-type scale (1= Not appropriate, 2= Somewhat appropriate, 3= Partially appropriate, 4= Mostly appropriate, 5= Completely appropriate) consisting of four factors: Assimilating Information, Paying Attention to Details, Analyzing Information and Study Strategies. Another scale used in the study was the Life Skills Scale. The Life Skills Scale developed by Kutsal and Nazlı (2021) is a 16-item five-point Likert-type measurement tool (1= Never, 2= Sometimes, 3= Occasionally, 4= Frequently, 5= Always) consisting of four factors. In the study, descriptive statistics were used to determine the life skills and analytical thinking skills of high school students; multiple regression analysis was used to determine the extent to which the sub-dimensions of the analytical thinking skills scale predicted the total score of the life skills scale and the total scores of its sub-dimensions. It was concluded that high school students have high life skills. The skill that students scored the highest among life skills is responsibility skill. In line with this result, it can be said that high school students frequently fulfill their own responsibilities, their responsibilities at school, and their responsibilities towards the people they live with and the society. In the study, the skill that high school students received the lowest score among life skills was self-knowledge skill. In line with this result, it can be said that high school students are occasionally aware of their strengths and weaknesses, the emotions they experience, what they can do, what they cannot do, what they like to do and what they dislike to do. In the study, it was determined that students had high analytical thinking skills. In addition, it was concluded that the skill in which students received the highest score among analytical thinking skills was information assimilation. In line with this result, it can be said that high school students are mostly aware of the problems they encounter, complete their knowledge deficiencies by researching, and question the reliability of information. It was concluded that the skill with the lowest score among the analytical thinking skills of the students was the study strategy. In line with this result, it was concluded that students were partially competent in making a study plan before starting a study and planning which steps to follow before solving the problem. In the regression analysis conducted in the study, it was concluded that there was a moderate positive relationship between the sub-dimensions of analytical thinking skills and Career planning, Interpersonal communication, Self-recognition and Responsibility skills. Related studies in the literature support the results of the research.